

به نام خدا

● جمع بندی تاریخ شناسی ●

آموزش دروس مهم و تست خیز

با سفر در زمان

و همراهی با شخصیت های تاریخی !

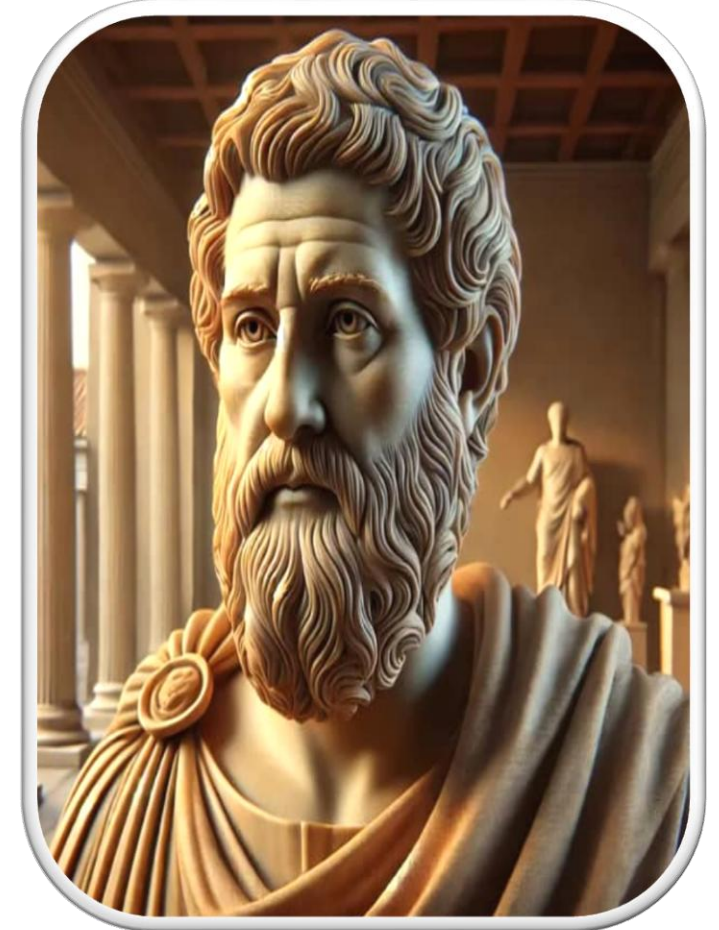
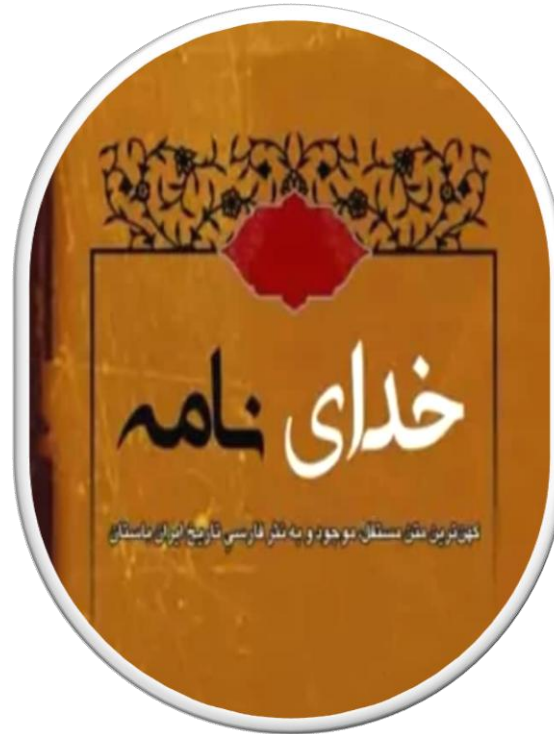
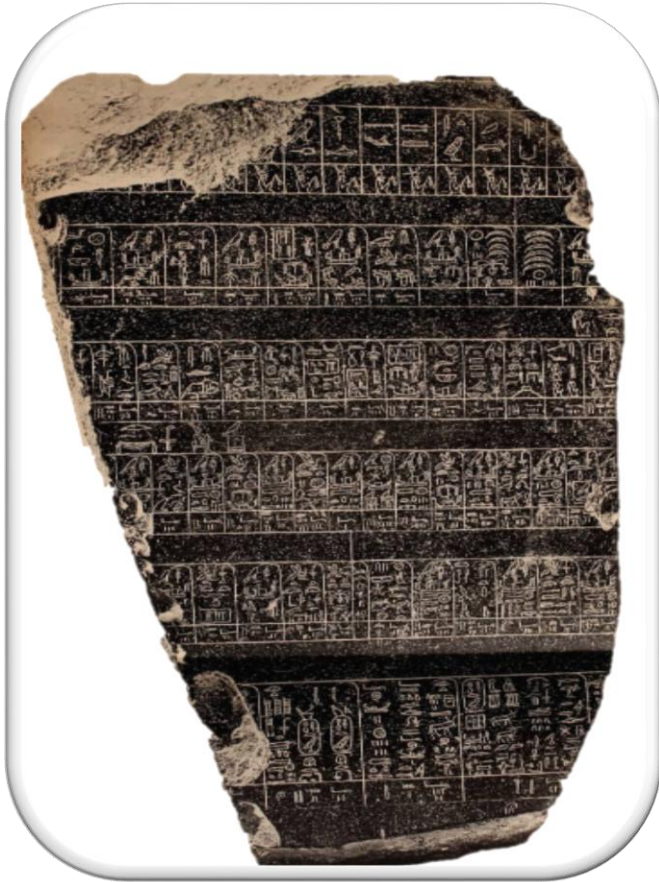
شیوه ای که تاریخ و تو ذهنت موندگار میکند

پس ...

گام به گام تا فتح تاریخ کنکور ☺

☺ مدرس : عطیه محسنی

♦ پیشینه تاریخ نگاری ♦

😊 سنگ نوشته های به جا مانده از

هخامنشیان و ساسانیان ← توجه ایرانیان به ثبت و ضبط وقایع

زمان ساسانیان

محتوا اخبار و رویدادهای مهم

نشان دهنده علاقه ایرانیان به ثبت و نگارش

شکل گیری تاریخ نگاری در مفهوم کامل خود
از قرن ۵ ق.م در یونان
با ظهور هرودت (پدر تاریخ)

😊 اختراع خط ← حدود ۵۰۰۰ سال پیش

• قدیمی ترین متن تاریخی

نوع

سنگ نوشته

خط

کهن مصری

قدمت

بیش از ۴۰۰۰ سال

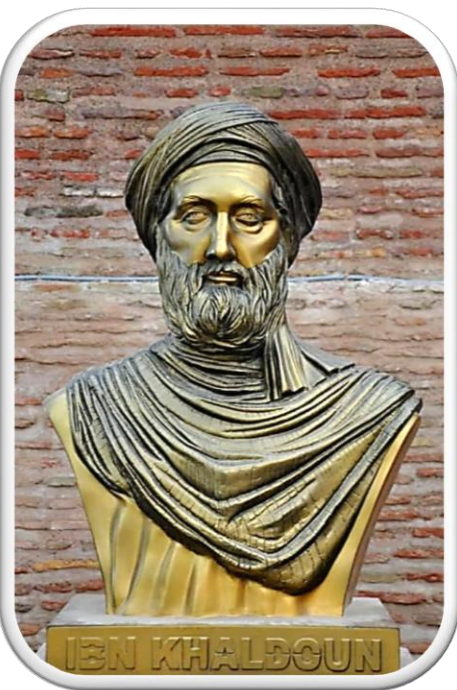
محتوا

نام فراعنه و حوادث دوران آنها

سنگ پالمو

♦ مراحل پژوهش در تاریخ ♦

من **ابن خلدون**م در قرن ۸ هجری قمری در تونس و در دوره تیموریان زندگی می کردم یه روزی از روزا تصمیم گرفتم یه پژوهش تاریخی رو در **کتاب العبر** خودم به ثبت برسونم در **مرحله اول** باید موضوع تحقیقم رو انتخاب می کردم اما خب باید یه سری اصول رو برای انتخاب موضوع رعایت می کردم مثل چی ؟ مثل اینکه موضوع پژوهشم **تازه و غیر تکراری** باشه **دارای اثر و فایده** باشه و همچنین **منابع و اطلاعات کافی** از اون رو در اختیار داشته باشم وقتی همه اینا رو در نظر گرفتم موضوع من شد : دلایل سقوط خلافت عباسی !

مرحله دوم چی بود مرحله دوم تدوین پرسش های تحقیق یعنی چی یعنی من باید یه سری سوال رو طراحی می کردم که اولاً **هدف پژوهش** منو مشخص کنه دوماً **مانع از این بشه که از مسیر درست پژوهشم به بیراهه برم** . خلاصه چند تا سوال نوشتم مثل اینکه چه عواملی باعث تضعیف این خلافت شد ؟ یا نقش افراد و گروه های درگیر در ضعف عباسیان چی بود ؟ بعد از اون در **مرحله سوم** نوبت رسید به **شناسایی منابع** من رفتم سراغ یه سری منبع مثل کتاب طبری و بلاذری البته که باید **میزان اعتبار دقت و صحت اسناد رو ارزیابی** می کردم و اگه می خواستم از گزارش های مختلف استفاده کنم باید از **اصالت سند و جعلی نبودنشون مطمئن** می شدم .

♦ مراحل پژوهش در تاریخ ♦

توی مرحله چهارم که **گردآوری و تنظیم اطلاعات** هست اومدم اطلاعات مربوط به موضوعم رو از منابع و اسناد تاریخی استخراج کردم و بعد تنظیم و دسته‌بندی‌شون کردم .

و آخر از مرحله ۵ که تحلیل و تفسیر اطلاعاته البته باید بگم که کار ساده‌ای نیست و برای انجامش نیازمند روش‌ها و مهارت‌های خاصی بودم . به قول شماها این کارمون شبیه **کارگاه‌های پلیس** بود چون هر دو تامون دنبال مدار کیم که گذشته رو یه طوری بازسازی و تفسیر کنیم البته اونا دنبال بازسازی صحنه جرم و ما در پی بازسازی وقایع گذشته‌ایم .

و در نهایت می‌رسیم به مرحله ششم یعنی گزارش یافته‌های پژوهش اینجا است که مزد پنج تا مرحله قبلی رو گرفتم و نتایج و یافته‌های تحقیقم رو استخراج کردم و در قالب یک گزارش علمی که مال من کتاب العبرم بود ارائه کردم

گزارش یافته ها

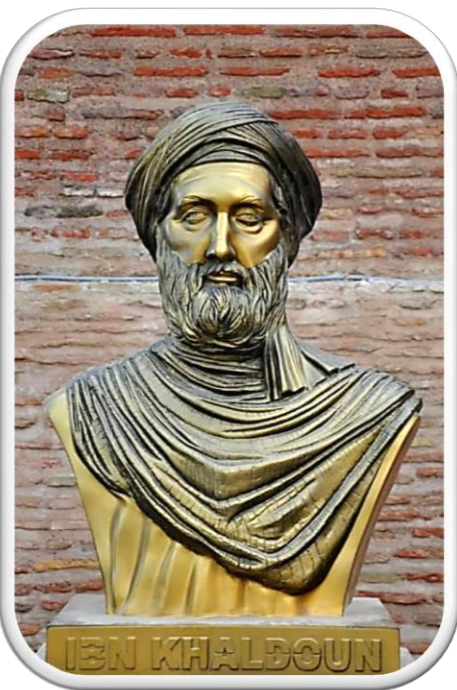
تحلیل و تفسیر

گردآوری و
تنظیم اطلاعات

شناسایی منابع

تدوین پرسش

انتخاب موضوع

عبارت‌های زیر درباره کدام یک از مراحل انجام پژوهش‌های تاریخی مطرح شده‌اند ؟ (کنکور ۱۴۰۱)

- الف) استخراج یافته‌های تحقیق در قالب گزارش علمی ب) دسته‌بندی اطلاعات مربوط به موضوع تحقیق
ج) نیازمندی به روش‌ها و مهارت‌های خاص د) ارزیابی صحت اسناد تحقیق

- ۱) الف و ج به ترتیب درباره مراحل ششم و چهارم و ب و د به ترتیب درباره مراحل سوم و پنجم مطرح شده‌اند .
۲) د و ج به ترتیب درباره مراحل سوم و چهارم و الف و ب به ترتیب درباره مراحل ششم و پنجم مطرح شده‌اند .
۳) د و ب به ترتیب درباره مراحل سوم و پنجم و ج و الف به ترتیب درباره مراحل ششم و چهارم مطرح شده‌اند .
۴) الف و ب به ترتیب درباره مراحل ششم و چهارم و ج و د به ترتیب درباره مراحل پنجم و سوم مطرح شده‌اند .

مهارت و توانمندی مورخان در کدام مرحله از مراحل انجام یک پژوهش تاریخی نمایان می‌شود؟

(سنجش ۱۴۰۳)

۱) استخراج موضوع پژوهش

۲) شناسایی منابع

۳) گردآوری اطلاعات

۴) تنظیم و تفسیر اطلاعات

کدام مورد درباره مراحل پژوهش در تاریخ درست است ؟ (خارج ۱۴۰۱)

۱) دقت در مرحله نخست مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شود .

۲) اطمینان از اصالت سند و جعلی نبودن آن مربوط به مرحله سوم پژوهش است .

۳) توجه به کافی بودن منابع و اطلاعات مربوط به مرحله شناسایی منابع است .

۴) کار مورخان در مرحله چهارم شباهت بسیاری به کارآگاهان دارد .

کار مورخان و کارآگاهان در کدام مرحله از پژوهش تاریخی قابل مقایسه است ؟ (گزینه دو ۱۴۰۳)

(۱) در مرحله شناسایی منابع هر دو به دنبال ارزیابی اعتبار و صحت منابع و اسناد هستند .

(۲) در مرحله تحلیل و تفسیر اطلاعات هر دو به دنبال شواهد و مدارکی هستند که گذشته را تفسیر و بازسازی کند .

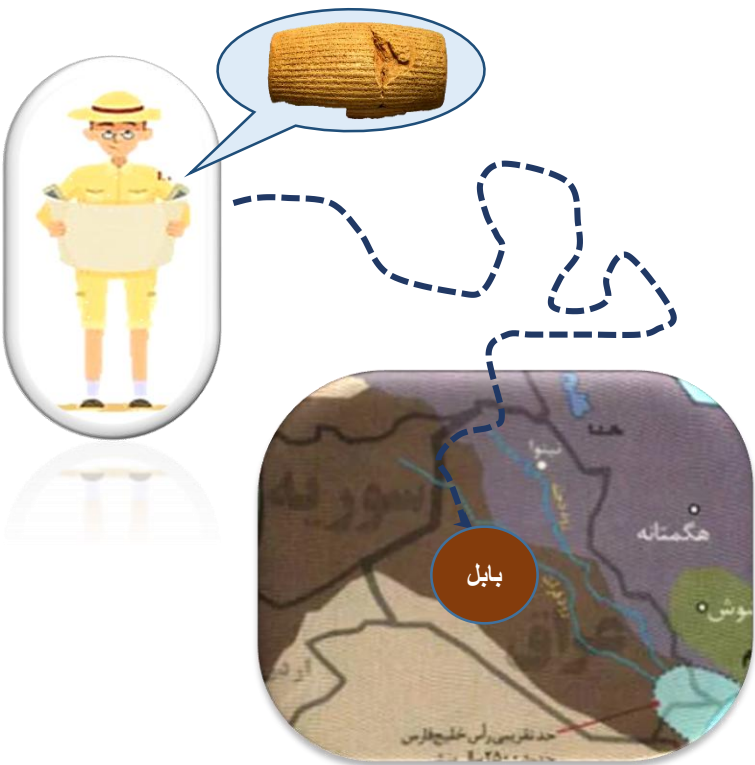
(۳) در مرحله تدوین پرسش‌های تحقیق هر دو به دنبال هدف هستند که مانع از بیراهه رفتن می‌شود .

(۴) در مرحله انتخاب موضوع هر دو باید به دنبال موضوعی باشند که دارای منابع و اطلاعات کافی باشد .

♦ مراحل کار باستان شناسان ♦

خب حالا قراره هممون باستان شناس بشیم و بریم تا این منشور رو کشف کنیم
مرحله ی اول میشه شناسایی و کشف اول باید بیایم **مکان ها و محوطه های باستانی** و تاریخی رو شناسایی و کشف کنیم. از اونجایی که میدونیم بابل در دوران باستان یکی از مهم ترین شهرهای تمدن بین النهرین بوده میخوایم بریم و یه سرکی به اونجا بکشیم.

البته ما می دونیم که بعضی از آثار و بناهای تاریخی مثل **تخت جمشید و طاق بستان** روی سطح زمین و **به راحتی قابل شناسایی** اما بخش زیادی از آثار باستانی زیر خاک و در اعماق دریاها و رودخانه ها قرار گرفتن و امروزه از **روش ها و ابزارهای جدیدی** مثل **پهپادها رادارها روش های الکترومغناطیسی عکس های هوایی** و غیره برای کشف اونا استفاده می کنند اما از اونجایی که در سال ۱۲۵۸ شمسی که منشور کشف شد این روش ها نیومده بود باید بریم سراغ **رجوع به**

کتاب ها و گزارش های تاریخی مربوط به سلطنت کوروش و فتح بابل.

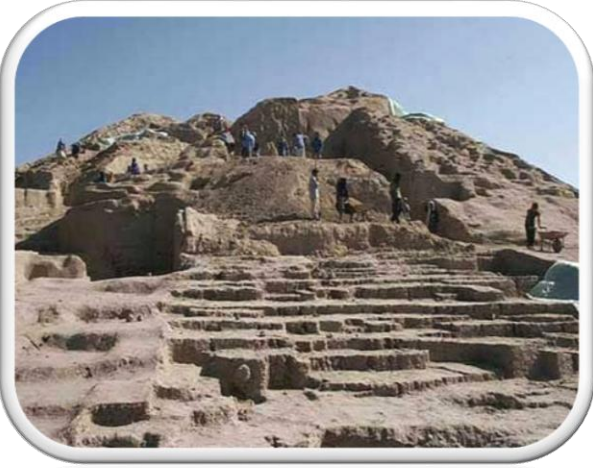
پس ما به صورت هدفمند در پی شناسایی این منشور هستیم نه اینکه مثل **کشف آرامگاه شی هوانگ تی** به طور اتفاقی و توسط **تعدادی کشاورز چینی** چیزی رو بخوایم کشف کنیم

راستی یه سوال کی میدونه که مردان نمکی زنجان و تمدن عظیم جیرفت به چه صورت کشف شده؟؟

سنگ نوشته روزتا چطور؟؟؟

♦ مراحل کار باستان شناسان ♦

تپه باستانی کنار صندل جیرفت

مرحله دوم : حالا میرسیم به مرحله جذاب و **حساس حفاری** بچه ها حواستون باشه درحین حفاری و خاک بردایتون **نیازمند تجربه دانش و دقت** بسیار بالایی هستید .

حالا شروع کنید به حفاری خبیب به نظر میرسه که رسیدیم به منشور دقت کنید که در همون حالت اول ازش **عکس برداری** کنید و **مشخصاتش رو به طور دقیق ثبت** کنید البته باید بگم که اگه بک بنا بود اول باید ازش **نقشه برداری** میکردید . حالا باید ببریمش به **کارگاهها و آزمایشگاههای مجهز**

و بالاخره مرحله سوم و آخر یعنی **استخراج و تنظیم اطلاعات** : بچه ها اینجا باید اثر کشف شده رو از لحاظ **قدمت ، مواد و مصالح** به کار رفته در اون و همچنین **کاربردهاش** بررسی کنیم . تو این مرحلهست که میتونیم با مقایسه آثار باستانی کشف شده در دوره های مختلف سیر پیشرفت های گذشتگان و همینطور روابط جوامع و تاثیراتشون بریکدیگر و کشف کنیم .

هنوووووز کارمون تموم نشده

اصلا این اثر باستانی چند سالشه ???

شیمی
فیزیک

گیاه شناسی دو تا روش علمی پیدا کردن که یکیش ازاون یکی پیشرفته تره!
زمین شناسی

خب اینجااست که با بهره گرفتن از دانش های

روش رادیو کربن ← پیشرفته

روش پتاسیم آرگون ← پیشرفته تر

فتح مسالمت آمیز **بلبل**

ق.م

♦ موزه ها

بزرگترین موزه ایران : موزه ایران باستان

موزه لوور ← پاریس

موزه بریتانیا ← لندن

موزه آرمیتاژ ← سن پترزبورگ روسیه

موزه متروپولیتن ← نیویورک

لُپ و لُب
آرسن من

کدام گزینه اطلاعات درستی را درباره مراحل کار باستان شناسی ارائه می‌دهد؟ (گاج ۱۴۰۳)

۱) در مرحله اول از ابزارهایی که قابلیت زیادی برای بازسازی دقیق محوطه‌های باستانی دارند استفاده می‌شود و اگر باستان شناس در مرحله دوم به بنای تاریخی برخورد کند عکسبرداری از آن نخستین اقدام وی خواهد بود

۲) ثبت دقیق مشخصات شی کشف شده همچنین عکسبرداری در مرحله دوم انجام می‌گیرد و در مرحله آخر از ابزارهایی که قابلیت زیادی برای بازسازی دقیق و طه‌های باستانی دارند استفاده می‌شود

۳) بررسی کاربردهای بناهای باستانی مربوط به مرحله دوم و تعیین سن و قدمت آثار و مقایسه بناها در زمان‌های مختلف در مرحله آخر انجام می‌شود.

۴) استفاده از دانش‌هایی همچون گیاه شناسی و فیزیک در مرحله آخر و ثبت دقیق مشخصات شی کشف شده و همچنین عکسبرداری در مرحله دوم انجام می‌گیرد.

نخستین اقدامی که یک باستان شناس پس از یافتن شیی در حفاری انجام می دهد چیست؟ (سنجش ۱۴۰۳)

۱) نقشه ای از اثر مورد نظر تهیه می کند .

۲) از آن عکسبرداری کرده و تمامی مشخصات آن را ثبت می کند .

۳) با استفاده از روش های علمی قدمت شی را تعیین می کند .

۴) آن را به کارگاه ها و آزمایشگاه های مجهز ارسال می کند .

کدام یک از آثار باستانی زیر برای باستان شناسان به راحتی قابل شناسایی بودند ؟ (گزینه دو ۱۴۰۲)

(۱) تمدن جیرفت - تخت جمشید

(۳) آرامگاه شی هوانگ تی - طاق بستان

(۲) آرامگاه شی هوانگ تی - تمدن جیرفت

(۴) طاق بستان - تخت جمشید

آرمیتاژ یکی از موزه‌های معروف جهان در کدام کشور قرار دارد ؟ (کنکور ۱۴۰۱)

۱) لندن

۲) نیویورک

۳) روسیه

۴) پاریس

بین النهرین به خصوص بابل

خورشیدی-قمری

مصریان

خورشیدی دقیق و منظم

تاریخچه گاهشماری در جهان

سال

به

۱۲ ماه قمری ۲۹ یا ۳۰ روزه

(سال ۱۳ ماهه!) 🧐

سال خورشیدی: ۳۶۵ و ۱ چهارم شبانه روز
سال قمری: ۳۵۴ شبانه روز

در جهت رفع اختلاف

هر ۳ سال یک ماه به سال افزودن

سال (۳۶۵ و ۱ چهارم شبانه روز)

به

۱۲ ماه ۳۰ روزه پس ۵ روز اضافی کجا بره ??? 🤔

میره که ...

مهمون ماه دوازدهم بشه! 🗓️

پس یک چهارم چی شد؟ ☁️

روزه ۳۵

هر ۴ سال یک بار میشه ۱ روز و میاد مهمون اون سال میشه

کیسه

(ماه دوازدهم = ۳۶ روز)

• نداشتن گاه شماری دقیق در آغاز

• اصلاح گاه شماری رومی براساس گاه شماری مصری به دستور امپراتور روم (ژولیوس سزار) ۴۶ ق.م

• در سال ۵۲۵ م. تعیین شدن تولد حضرت مسیح به عنوان مبدا گاه شماری رومیان

رومیان

• پاپ گرگوار سیزدهم اصلاح دوباره گاهشماری مسیحیان به کمک منجمان

• گاه شماری مسیحی گاه شماری میلادی

اصلاح گاه شماری رومی براساس گاه شماری مصری به دستور ژولیوس سزار

میلاد مسیح

رسمیت بخشیدن به دین مسیحیت

تعیین تولد حضرت مسیح به عنوان مبدا گاه شماری

اصلاح گاه شماری به دستور پاپ گرگوار سیزدهم (گاه شماری میلادی)

دوره
اسلامی

هجری-قمری

بر پایه گردش ماه به دور زمین

مبدأ آن ← اول محرم سالی است که پیامبر از مکه به مدینه هجرت کردند .

♦ تاریخچه گاه شماری در ایران ♦

خورشیدی-قمری
هخامنشیان
بابلی ها

از کجا فهمیدیم؟؟ از محتوای سنگ نوشته های بیستون و تخت جمشید

تفاوتش با گاه شماری بابلی ها؟؟

در نام گذاری ماه ها بر اساس فرهنگ و آیین ایرانی

ایران دوره اسلامی
رواج گاه شماری هجری-قمری
و علاوه بر آن رواج گاه شماری های یزدگردی جلالی ۱۲ حیوانی

اشکانیان
گاه شماری سبا!
سلوکی
بابلی
اوستایی

از دقیق ترین گاه شماری های جهان
گاه شماری جلالی
تنظیم هجری خورشیدی براساس آن

ساسانیان (دینی زردشتیان) اوستایی
به سال
۱۲ ماه خورشیدی (۳۰ روزه)
دوباره ۵ روز اضافی مثل گاه شماری مصری
کجا بره؟؟؟
پنجه (اندرگاه)
مهمون ماه دوازدهم میشه
اما... هر ۴ سال ۱ شبانه روز عقب میفتادن
هر ۱۲۰ سال ۳۰ شبانه روز
یک ماه به سال افزودن (سال ۱۳ ماهه!)
چاره چی بود؟؟؟

- مبدأ : به تخت نشستن هر پادشاه
- نام گذاری ماه ها و روزهای هر ماه با اسامی ایزدان و فرشتگان

چه تعداد از عبارتهای زیر درباره گاهشماری در تاریخ ایران صحیح است ؟ (سنجش ۱۴۰۳)

الف) بر اساس منابع دست اول مکتوب میتوان گفت که هخامنشیان از یکی از گاهشماری های ملل تابعه خود استفاده می کردند .

ب) تا پیش از سقوط هخامنشیان گاهشماری سلوکی در ایران رواج نداشت .

ج) افزودن اندرگاه به آخر ماه دوازدهم در دوره اشکانی نیز مرسوم بوده است .

د) گاهشماری جلالی یکی از دقیقترین گاهشماری های جهان بود که در سال ۱۳۰۴ شمسی در ایران ابداع شد .

۴ (۱)

۳ (۲)

۱ (۳)

۲ (۴)

کدام مورد درباره گاهشماری در تاریخ ایران درست است؟

(کنکور ۱۴۰۲)

۱) افزودن اندرگاه به آخر ماه دوازدهم در یکی از گاهشماری‌های دوره اشکانی معمول بود .

۲) در دوره اشکانی استفاده از گاهشماری خورشیدی-قمری متروک شد .

۳) با سقوط هخامنشیان گاهشماری بابلی برای همیشه کنار گذاشته شد.

۴) گاهشماری جلالی در سال ۱۳۰۴ شمسی ابداع شد و رسمیت یافت .

با توجه به تاریخچه ابداع گاهشماری‌های جهان کدام گزینه از نظر تقدم و تاخر زمانی درست است ؟ (گزینه دو ۱۴۰۳)

(۱) گاهشماری خورشیدی قمری بابلی - گاهشماری رومی - گاهشماری مصری - گاهشماری ۱۲ حیوانی

(۲) گاهشماری اوستایی - گاهشماری مصری - گاهشماری خورشیدی قمری بابلی - گاهشماری هجری قمری

(۳) گاهشماری خورشیدی قمری بابلی - گاهشماری سلوکی - گاهشماری هجری قمری - گاهشماری هجری خورشیدی

(۴) گاهشماری هجری خورشیدی - گاهشماری مصری - گاهشماری یونانی - گاهشماری رومی

منابع تحقیق تاریخ ایران در دوران باستان

دست اول

غیر نوشتاری

- آثار مادی و دست ساخته ها
- بقایای بناها
- ابزار-ظروف و اشیا

نوشتاری

ایرانی

سنگ نوشته و لوح های گلی ← مهم ترین منابع نوشتاری ایرانی هخامنشیان

پنج ستون از سنگ نوشته بیستون (گزارشی تاریخی)

شرح وقایع دوران آغازین فرمانروایی داریوش بزرگ و سرکوب شورش های نواحی گوناگون

کشف سی هزار لوح گلی در تخت جمشید به زبان

ایلامی

حدود ۴ تا ۵ هزار تا خوانده و ترجمه شده درباره:

اوضاع اقتصادی، اجتماعی و تشکیلات اداری هخامنشیان

غیر ایرانی

کتاب های مورخان یونانی و رومی (تاریخ هرودت) تورات کتاب دینی یهودیان (حاوی مطالبی درباره هخامنشیان به خصوص کورش بزرگ)

دوره ساسانی

سنگ نوشته شاپور یکم در کعبه زرتشت در نقش رستم

شرح جنگ های ایران و روم

خدای نامه ها

مهم ترین نوشته های تاریخی ساسانی محتوا: تاریخ عمومی سرزمین و مردم ایران از آغاز آفرینش تا اواخر حکومت ساسانی

منابع پژوهش علمی در تاریخ

منابع دست اول (اصلی)

- نوشته شده در زمان وقوع حادثه یا نزدیک ترین زمان به وقوع آن
- نویسندگان خود ناظر رویدادها بوده اند
- یا شرح ماجرا را از شاهدان واقعه شنیده اند

منابع دست دوم (فرعی)

- تحقیقات و آثار پدید آمده برپایه منابع دست اول

گونه های منابع تاریخی از ظهور اسلام تا پایان عصر صفوی

نوشتاری

کتاب هاب تاریخی ← سفرنامه ها ← اطلاعات ارزشمند تاریخ اجتماعی فرهنگی و جغرافیای تاریخی

نوشته های جغرافیایی ← المسالك و الممالك ← نویسندگان مختلف از جمله ابن خردادبه

ادبیات و متون ادبی ← نقد اوضاع سیاسی اجتماعی توسط شاعران ← انوری (سلجوقی): قصیده نامه اهل خراسان سعدی: بوستان و گلستان حافظ: دیوان

سیاست نامه ها: شیوه کشورداری، مناسبات حکومت و مردم، تشکیلات و نهادهای اداری اقتصادی فرهنگی نظامی و اندرزنامه ها: اخلاق کشورداری مناسبات اخلاقی فرمانروا + مردم

سایر نوشته ها ← طبقات، انساب، فرهنگ نامه های زندگینامه ای، اسناد، سکه ها، متون تقویمی و گاهشماری ها و ...

غیر نوشتاری

غار حرا، کوه احد، دشت چادران مکان تاریخی ← محوطه ها و بناهای تاریخی ← مسجد گوهرشاد، میدان نقش جهان بنای تاریخی

از منابع بسیار موثق اطلاعات به دست آمده ← وسایل دست ساخته انسان

نوع فرهنگ و طرز تفکر ← چگونگی عقاید و آداب و رسوم پیشینیان

آثار شفاهی

کمک زیاد به شناخت فرهنگ و آداب و رسوم سنت های مختلف اجتماعی افسانه ها، اساطیر تاریخی، خاطرات شفاهی، ادبیات عامیانه

اطلاعات مربوط به منابع نوشتاری ایرانی در مقابل آنها در کدام عبارت‌ها به درستی مشخص شده است؟ (سنجش ۱۴۰۳)

الف) الواح گلی کشف شده از تخت جمشید ← تشکیلات اداری هخامنشیان

ب) سنگ نوشته شاپور یکم در کعبه زرتشت ← شرح جنگ‌های شاپور با یونانیان

ج) پنج ستون از سنگ نوشته بیستون ← سرکوب شورش‌های نواحی گوناگون توسط ساسانیان

د) خدای نامه‌ها ← تاریخ عمومی سرزمین و مردم ایران تا پایان ساسانیان

۱) الف - ب

۲) ب - ج

۳) ج - د

۴) الف - د

کدام مورد در خصوص الواح گلی کشف شده متعلق به دوره هخامنشیان درست است ؟

الف) همه آنها به زبان و خط ایلامی و حاوی اطلاعات سودمندی درباره تشکیلات اداری هخامنشیان است .

ب) اطلاعات مفیدی درباره اوضاع اقتصادی اجتماعی و برخی رویداد های نظامی دوره هخامنشیان دارند .

ج) برخی از آنها گزارش یک واقعه تاریخی هستند و در خارج از محدوده ایران کنونی کشف شده اند نشان می دهند .

د) در تشکیلات امپراتوری هخامنشیان از زبان و خط واحد استفاده می شده است .

۱) الف - ب

۲) الف - د

۳) ب - ج

۴) ج - د

هر یک از منابع زیر به ترتیب از نظر اهمیت چه نوع منبعی محسوب می‌شود؟ (گزینه دو ۱۴۰۳)

منشور کوروش در بابل - تاریخ هرودوت - غار لاسکو در فرانسه - تاریخ ایران باستان حسن پیرنیا

۱) اصلی - فرعی - اصلی - فرعی

۲) اصلی - فرعی - فرعی - فرعی

۳) اصلی - اصلی - اصلی - فرعی

۴) فرعی - اصلی - فرعی - اصلی

کدام عبارت در مورد عنصرالمعالی درست است ؟ (گزینه دو، ۱۴۰۳)

۱) در کتاب سیاست‌نامه‌ای خود اطلاعات سودمندی در خصوص چگونگی اداره کشور و تشکیلات و نهادهای اداری اقتصادی نظامی و فرهنگی ارائه داده است.

۲) در کتاب سیاست‌نامه‌ای خود بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم پرداخته است.

۳) در کتاب اندرزنامه خود بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم پرداخته است.

۴) در کتاب اندرزنامه‌ای خود اطلاعات سودمندی در خصوص چگونگی اداره کشور و تشکیلات و نهادهای اداری اقتصادی نظامی و فرهنگی ارائه داده است.

♦ کتاب های تاریخی ♦

تاریخ های عمومی

☺ قرن ۳ تا اواخر قاجار

- نگارش تاریخ جهان از آفرینش عالم سپس زندگی حضرت آدم و دیگر پیامبران پس از آن تاریخ اساطیری ایران از کیومرث تا ساسانیان

در ادامه رویدادهای تاریخ اسلام و سلسله های ایرانی تا زمان خود

تاریخ طبری

تالیف

محمدبن جریر طبری

تاریخ های محلی

- انگیزه اصلی نویسندگانش :
 - ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی
 - بیان ویژگی های جغرافیایی و اقتصادی
 - نگارش زندگینامه مفاخر و مشاهیر محلی

تاریخ سیستان

مولفی ناشناخته

موضوع :

تاریخ سیستان از قدیم تا سال ۷۲۵ ق

تاریخ های سلسله ای

☺ رواج در دوره اسلامی در ایران

- نگارش به دستور فرمانروایان
- پیوستگی سلسله ای با محلی

تاریخ بیهقی

تالیف

ابولفضل بیهقی

موضوع :

تاریخ غزنویان

تک نگاری ها

☺ مرسوم شده از دوره تیموریان

- عموماً به اشاره فرمانروا
- توصیف و ثبت زندگی او به صورت متمرکز و ویژه

عجایب المقدور فی نوایب تیمور (زندگی شگفت آور تیمور)

تالیف

ابن عربشاه

تاریخ های منظوم

☺ رواج در دوره مغولان

- به نظم درآوردن رویدادهای تاریخی

شاهنامه فردوسی

♦ سیاست نامه ها ← سیاست نامه خواجه نظام الملک توسی (وزیر عصر سلجوقی)

و

♦ اندزنامه ها ← قابوس نامه اثر عنصرالمعالی در قرن پنجم

کدام موارد درباره تاریخ نگاری ایران در دوره مغول تیموری (سده‌های هفتم تا نهم هجری قمری) درست است ؟ (کنکور ۱۴۰۲)

- الف) اثر شاخصی در تاریخ نگاری محلی تألیف نشد .
- ب) نگارش متون تاریخی با تمرکز ویژه بر توصیف زندگی و اقدامات یک فرمانروا مرسوم شد .
- ج) سرودن تاریخ‌های منظوم رواج بسیار یافت .
- د) علاقه رجال ایرانی به جاودانه ساختن موفقیت‌های سیاسی و نظامی شکوفایی تاریخ نگاری را سبب شد.

- ۱) "ب" و "ج"
- ۲) "الف" و "د"
- ۳) "ج" و "د"
- ۴) "الف" و "ب"

کدام گزینه از نظر تقدم و تاخر زمانی درست است ؟ (کنکور ۱۴۰۲)

(۱) کتاب بیهقی بعد از کتاب تاریخ طبری و قبل از کتاب عجایب المقدور فی نواب تیمور نگارش شده است .

(۲) کتاب تاریخ طبری قبل از کتاب تاریخ بیهقی و بعد از کتاب عجائب المقدور نگارش شده است .

(۳) کتاب تاریخ بیهقی قبل از کتاب تاریخ طبری و بعد از کتاب عجایب المقدور فی نواب تیمور نگارش شده است .

(۴) کتاب تاریخ طبری بعد از کتاب تاریخ بیهقی و قبل از کتاب عجایب المقدور فی نواب تیمور نگارش شده است .

♦ روش های تاریخ نگاری ♦

روایی

ذکر روایات مختلف درباره موضوعی واحد

☺ **مهم ترین ویژگی :** عدم دخل و تصرف در

روایات و عیناً ذکر کردن آنها

در آغاز برای ثبت سخنان و سیره پیامبر و

صحابه او

و اگذار کردن تعیین صحت مطالب به خواننده

شاید **عیب** این سبک ارایه ندادن نقد و نظر

درباره مطلب است

اما برخی : **امتیازی بزرگ**

به دلیل فراهم کردن قضاوت در باره اصل خبر

محمد بن جریر طبری

ترکیبی

☺ **متداول شده از قرن ۳ هجری**

✗ - ذکر همه روایات درباره یک موضوع

✓ - تنظیم گزارشی از مجموع روایات با
مطابقت دادن همه آنها

ناچار به گزینش و انتخاب

دور ماندن برخی جنبه های خبر از چشم مورخ

بلاذری ← **قرن ۳ هجری** **فتوح البلدان**

دینوری ← **متوفای ۲۹۰ ق** **اخبار الطوال**

تحلیلی

بررسی موشکافانه روایات

☺ **نقد و تحلیل و تفسیر علل آثار و**

پیامدها

ابوعلی مسکویه ← **تجارب الامم**

بیهقی ← **تاریخ بیهقی**

مسعودی ← **مروج الذهب**

سال شماری ← **طبری** (گزارش وقایع محرم و عاشورا در ذیل حوادث سال ۶۱ ق)

موضوعی ← **کتاب مروج الذهب و معادن الجواهر مسعودی**

روش

در کدام مورد توصیف درستی درباره رویدادها یا روندهای تاریخ نگاری در ایران آمده است ؟ (کنکور خارج ۱۴۰۲)

(۱) تاریخ نگاری در قرن دهم نسبت به قرن نهم هجری از رواج و رونق بیشتری برخوردار شد .

(۲) تالیف متون تاریخی با تمرکز مورخ بر توصیف اقدامات یک فرمانروا از دوره تیموریان مرسوم شد .

(۳) ظهور سلسله‌های محلی امکان پیوستگی تاریخ نویسی محلی با تاریخ نویسی عمومی را فراهم آورد.

(۴) اتمام تالیف تاریخ سیستان در قرن ۸ هجری قمری نقطه پایان تاریخ نگاری محلی در ایران بود.

کدام گزینه به ترتیب عیب نگاری ترکیبی و تاریخ نگاری روایی را به درستی بیان می‌کند؟ (گزینه دو ۱۴۰۳)

۱) عدم دخل و تصرف در روایت‌ها و بیان عین آنها - عدم ارائه نظر درباره درستی و نادرستی خبر

۲) دور ماندن برخی از جنبه‌های خبر از چشم مورخ - ناگزیر بودن به گزینش و انتخاب

۳) ناگزیر بودن به گزینش و انتخاب - دور ماندن برخی از جنبه‌های خبر از چشم مورخ

۴) دور ماندن برخی از جنبه‌های خبر از چشم مورخ - عدم ارائه نظر درباره درستی و نادرستی خبر

تاریخ بیهقی نمونه برجسته‌ای از کدام روش تاریخ نگاری به حساب می‌آید ؟ (گزینه دو ۱۴۰۲)

۱) تاریخ نگاری تحلیلی

۲) تاریخ نگاری عمومی

۳) تاریخ نگاری روایی

۴) تاریخ نگاری ترکیبی

♦ تاریخ نگاری معاصر ♦

رئیس دارالترجمه همایونی هستم . در دوره ریاستم آثار فراوانی به فارسی ترجمه شدند که نوشته های تاریخی بخش قابل توجهی از آثار ترجمه شده هستند و ترجمه آنها تأثیری بسزا در آشنایی با بینش و روش مورخان اروپایی داشت .

محمد حسن خان اعتمادالسلطنه
مورخ و چهره فرهنگی برجسته قاجار

حالا اصلا زمینه تحول عمیق و اساسی در تاریخ نگاری چطور فراهم شد ؟

سر هنری راولینسون
(افسر و دیپلمات انگلیسی)

جوابت پیش منه! وقتی فعالیت علمی ما شرق شناسها گسترش پیدا کرد یه سری اطلاعات جدید درباره تاریخ ایران با رمزگشایی کتیبه های بیستون و طاق بستان به دست اومد . همین گسترش کشفیات باستان شناسی در ایران، منابع نوینی رو پیش روی مورخان قرار داد .

نخستین شرق شناسی که با مطالعه کتیبه بیستون موفق به خواندن خط میخی شد.

حمله روس ها به ایران در زمان ...

باعث

توجه زمامداران و نخبگان ایران به دنیای غرب

چی شد که غربی ها اینقد پیشرفت کردن ؟
پس ما هم با مقایسه ، باید علل پیشرفت غربی ها و عقب ماندگی خودمون رو پیدا کنیم !

در نتیجه این کنجکاوی ها

در زمان **عباس میرزا**
ولیعهد فتحعلی شاه

ترجمه آثار اروپایی آغاز شد و سپس با تاسیس مدرسه دارالفنون ، ایجاد دارالطباعه دولتی و دارالترجمه همایونی در زمان **ناصرالدین شاه** گسترش یافت .

فتحعلی شاه قاجار

♦ انتقاد به تاریخ نویسی سنتی ♦

تو عصر قاجار بعضی از تاریخ نگارای سنتی ، در عین اینکه
به ساختار کلی تاریخ نویسی سنتی پایبند بودن به جاهای اون و
نقد هم میکردن .

خاوری شیرازی

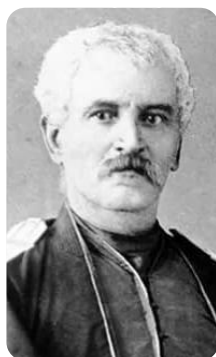
- نویسنده تاریخ ذوالقرنین
- علاقه به حقیقت نویسی
و مختصر نویسی
- مورخ زمان فتحعلی شاه

منتقدان به تاریخ نویسی سنتی

میرزا محمد حسن خان
اعتمادالسلطنه

- تاریخ نویس درباری
- اثر: **صدورالتواریخ**
- مورخ عصر قاجار
- ستایش امیرکبیر
در صدورالتواریخ

میرزا فتحعلی
آخوندزاده

- متفکر دوره قاجار
- مورخ نبود
- نقد علمی تاریخ نویسی
سنتی
- در **رساله ایراد** : نقد
شیوه رضا قلی خان هدایت

میرزا محمد جعفر
خورموجی

- مورخ عصر ناصری
- مولف کتاب :
حقایق الاخبار ناصری
- نخستین بازتاب دهنده ی
واقعیت قتل امیرکبیر

به ترتیب کدام گزینه در مورد نویسنده کتاب (حقایق الاخبار ناصری) و (صدرالتواریخ) درست است ؟

(قلم چی ۱۴۰۳)

۱) هر دو از نویسندگان دوره فتحعلی شاه بودند .

۲) هر دو در این کتاب‌ها به موضوع امیرکبیر پرداخته اند .

۳) اولی نویسنده دوره ناصرالدین شاه و دومی از نویسندگان دوره فتحعلی شاه بود .

۴) اولی نویسنده دوره فتحعلی شاه و دومی از نویسندگان دوره ناصرالدین شاه بود

کدام عبارت زیر با ویژگی و مشخصات محمد حسن خان اعتماد السلطنه مغایرت دارد ؟ (سنجش ۱۴۰۲)

(۱) ریاست دارالترجمه همایونی را در دوره ناصرالدین شاه بر عهده داشت .

(۲) در یکی از آثار خود امیرکبیر را ستایش کرد .

(۳) او به حقیقت نویسی و مختصر نویسی علاقه نشان داد و تملق گویی را نکوهش کرد .

(۴) گرچه تاریخ نویسی درباری بود گام‌های بلندی در حوزه تاریخ نویسی عصر قاجار برداشت .

